

LAPAN RUNAKUNA IMANAWPA RISPITASH KAYÄNANPAQ KASHQANKUNA KAYNAW NIRMI QALAYKUN

[Preamble]

Lapan runakunapis libri kananpaq, jusayuqkunata kastigakänanpaq y iusaynaqkunata mana kastigaypa y piwanpis mana pelyaypa kushish kay pasachaw kawayqa kanqa ali; runakuna imanawpis kashqanta mana qechuymi y lapan runakuna yarpashqankunatapis mana michashqa kananpaq;

Runakuna rispishash kayänanpaq kashqanta mana reqiypami y reqiykarpis iarukuyashqanta kanan yarparkushqaqa seqaypa ajanaypaq kaptinmi kanan lapan runakunapis alichaw kananta munayashpämi kaykunata wilakuyä. Lapan runakunapis ali kawakuyman chaykur; mansakuypita y pishëpakuyita librash karqa, munashqannawmj lapantapis parlakuyanqa y munashqanmanmj krigikuyanqa;

Lapan kaykunatamj rurakänan, runakuna shumaq rispishash kayänanpaq. Saynawpaqa runakuna manami yarpäyanqasu imaykanawpapis awturdäkunapa kontran sharkuyta y tukuynawpa nakasikuqkunata elaqäsiyta;

Saynawmi ali kanman lapan nasyunkuna shumaq wilanakur tukuynawpa jukninwan jukninwan yanapänakur aruyaptin; Askaq nasyunkunapita runakuna shuntakaykärir, rasunpaypa alimi niyashpan yärakuyan, runakuna rispishash kayänanpaq niyashqan qelqaraykaqman. Kay qelqaraykaqchawqa kaykan runakuna rasunpa rispishash kananpaq, lapan runakunapis mana jarukushqa kayänanpaq, warmipis olqupis rispishash kayänanpaq. Saynawpami rasunpa kaykuna rurakänanpaq wilanakuyashkä lapan markakuna y nasyunkuna ali kayman chäyänanpaq, lapan runakunapis ali kawayänanpaq, saynaw kashqanta musyar runakuna librina kar shumaqna kawakuyanqa;

Kaychaq lapan runa qotukaqkuna awniyashqa lapan kaykunata rurananpaq, askaq nasyunkunawan wilanakur yanapänakuypa lapan runakuna rispishashqa kayananpaq. Runakuna lapan rispishash karqa rasunpaypami y librimi kakuyanqa ali kaqkunataqa rurayanqa munayashqannaw, y;

Lapansikunapis juk yarpayla, kay runakuna rispishash kayänanpaq, pipis mana jarukushqa y libri kakuyänanpaq yarpashqaqa seqay alimi kanqa; saynaw rurashun nishqansikuna lapan rurakänanpaq.

ALI YARPAY KAPTIN KAYKUNATAMI WILAKUYAN KAY PASACHAW LAPAN RUNAKUNA RISPITASH KAYÄNANPAQ NIYASHQAN

Lapan markakunapis, nasyunkunapis juk yarpayla yawayänanpaqmi lakipakuyänan imaykanawpapis. Saynawpaqa lapan runakunapis y mandaq awturdäkunapis, kay wilakuyashqäman yarpakushla kayashpanqa, shumaq juknaw alitana rurayanman yachasiyashpan y yachakuyashpan. Saynawpami mansapakuyipa rurayänan, runakunata mana jarukuypa rispishash kashqanta y libri kashqankunata, Saynawpaqa yarpänansj lapan nasyunninsik y juklä nasyunkuna ali kawayman chananpaqmi. Kaykunataqa musyayänan y lapan runapis nishqannaw rasunpaypa rurayänan, lapan qotukaq runakunapa markankuna, nasyunninkun y wakinkaqa kay nasyunpa ruñnkunachaw kaykaqa markakunapis.

NISFIQAN JUK (1)

Lapan runakunapis yurikuyan librimi y wakinkaqkunawan rispishashqa, mana

jarukushqa kayänanpaq. Saynawmi runakunaqa yuriyan shumaq yarpayyuq, alitapis mana alitapis reqiykar y seqay kuyapäkuyyuq. Saymi runakuna ali kawakuyänan jukninwan jukninwanpis.

NISHQAN ISHKAY (2)

Lapan runakuna rispitashqa y mana jarukushqami kayänan y ali kananpaq wilakuyashqächaw nishqannaw librimi kayänanpis. Manami chikish kanansu juk kasta kashqanpita yana o yuraq kashqanpita, warmi ni olqu kashqanpita, imanawkaq parlayta parlaq kashqanpita, imamanpis krigishqanpita,

Saypis manami bäjuman churashqa kanqasu mayqan alikaq o mana alikaq niyänansu, runakuna markakunata mandananpaq askaq shuntakaykuptin, runakuna mana jarukush kananpaq alita ruraqkunata o lapan nasyun runakunapaq o mayninpapis markankunapa siñalninkuna rurinchaw juk runa mandaq kaptin. Saynaw kanman juk nasyun marka, pipis mana mandash kaptin y markakunapa siñalninkuna surinchaw shumaq imanawpapis rurayta mana kamäpakuq kayaptin o kikinkuna mana mandar juk mandash karpis o juk marka seqaypa mandar imaykapitapis michashqa imanawpis nishqanchaw kanansu manami.

NISHQAN KIMSA (3)

Lapan runakunapis shumaq rispitashqami kawakuyänan, librimi imaykapitapis kakuyänan y imapis päsananta awturdäkuna rispitasinan ali kakuyänanpaq.

NISHQAN CHUSKU (4)

Manami pipis ashmayman churashqa kanansu ni pipa tukuy rurayninkunapaq kanmansu. Ashmaykaq y ashmayta saray; runakuna imanaw rurananpaq kaqkunachawqa pasaypami michar kundinan lapankunatapis y tukuynawpa ashmay saraqkunatapis.

NISHQAN PISQA (5)

Manami pipis fiyupa nakasishqa ni lakipaypaq o munashqannaw nakasishqa, runa kashqankunata mana kuyapaypa tukuyta nishqa kanansu.

NISHQAN SOQTA (6)

Lapan runakunami maysaychawpis seqaypa rispitashqa kanan y runa kaynintapis saynaw rispitasikunan, pipis mana jarukunanpaq.

NISHQAN QANCHIS (7)

Runakuna imatapis rurananpaq kashqankunachawqa lapansipis iwalmi kansi. Saynawmi pitapis ali kashqanta ni mana ali kashqanta mana akraypa, runakuna rurananpaq kashqanwan sapakuyänan tukuypita. Lapan runakunami iwal rispitasikuyänan, wakin runakuna jamurpar jarukur ushayänanpita y manakaqkunata parlarkur, kay runa rispitash kananpaq wilakuyashqäkunapjta kontran parlar puriqkunapita y luta jarukur ushash kananpita.

NISHQAN PUWAQ (8)

Lapan runakunapis kejakuyänanmj, jatusaq kay nasyunchaw kaq awturdäkunaman, runa rispitash kananpaq kashqankunata pipis jarukur ushaptin, awturdäkunapis sapänanmi, imanaw runakuna rurananpaq kashqanchaw parlashqannaw saypaqmi

qelqaraykan, saywan pipis sapakuyānanpaq.

NISHQAN ESQUN (9)

Manami mayqan runatapis luta la sarir kalapósuman apar wechqarāsinansu, ni markanpita jukläman jitar ushashqaqa kanansu.

NISHQAN CHUNKA (10)

Lapan runakunami rasunpaypa lapanpis iwal kayayninpa, aska runakunapa puntanchaw wiyashqa kanan jusan o mana jusan kaptinpis y juk awturdäta wilapānan. Kay awturdäqa manami mayqanpaqpis faburnin sharkunansu lutalaqa, jukninpaq jukninpaqpis. Saynawpami musyanqa mayqankaq ali rispitasash kananpaqpis y imanaw rurananpaqpis. Saynawpami musyanqa mayqan jusayuq kashqanta y mayqan jusaynaq kashqantapis. Niykurnami isanqa imanawpis ruranqa wechqananpaq o mana wechqananpaqpis.

NISHQAN CHUNKA JUK (11)

Ima jusanpitapis mayqan runa kejashqa karpis, manaraq rasunpaypa jusan kashqanta musyakashqanyaqqa imaykanawpapis rispitasikunanmi jusaynaqlaraq kashqanta. Saynaw rispitasikunan lapan runapa nawpanchaw rasunpa mana jusan kashqanta y runa kashqanta mana jarukuyānanpaq.

Manami pipis kondinashqa kanansu imatapis mana rurash kaykaptinqa o imatapis ruraykashqanta jinan öra mana taripash kaptinqa; imanawmi nin runakuna rispitasash kananpaq wilakuyashqankuna, kay nasyunpaq y juklä nasyunkunapaq saychaw nishqannaw. Jusankunapita kastigashqa kananpaq kaqkunapita mastaqa manami nakasir kastigakānansu jusan kaptinpis.

NISHQAN CHUNKA ISHKAY (12)

Manami mayqan runatapis pipis lutaqa imatapis rimapānansu shuyni kawakuqtaqa, kastankunatapis, wayinkunata o paypa kaqtaqa imantapis; imanaw ali o mana ali kakuptinpis, runa kayninta chikipānansu. Lapan runakunami sapakunan, runakuna imanawpis rurananpaq kaykashqanchaw qelqaraykaqwan, tukuynawpa imaykatapis manakaqpita rimapānanpita.

NISHQAN CHUNKA KIMSA (13)

Lapan runakunapis librimi purikuyānan maysaypapis. Saynawmi may nasyunchawpis rurakunan wayinkunata saychaw täkunanpaq.

Lapan runakunapis yarquyānanmi may nasyunpitapis, kikinpa nasyunninpita juk nasyunman y niykurpis saynawmi kutikunan nasyunninman.

NISHQAN CHUNKA CHUSKU (14)

Mayqan runatapis wakinkaqkuna imapitapis qatikachaptinqa kikin ashinan maychawpis ali täkunanpaq. Saynawpami kushish täkunqa mayqan nasyunchaw karpis.

Kay wilakuyashqäkunaqa manami pasaypapis joqarishqasu kanqa mana alita ruraqkuna, alichaw yarqunanpaqqa ni noqakuna askaq wi!anakurkur "ali kananpaq" nir wilakuyashqäpa kontran yarpaqkunatapis manami yanapanqasu.

NISHQAN CHUNKA PISQA (15)

Lapan runakunapis kayanan juk nasyunchaw yurishqalami.

Manami mayqan runatapis lutaqa michänansu pipis nasyunninpita ni juklä nasyuriman aywaykur täkunantapis manami michashqa kanansu.

NISHQAN CHUNKA SOQTA (16)

Olqupis warmipis tyempunman charnaqa, pipis mana michashqami kasarakuyänan. Manami michashqa kayänansu juk kolur qarankuna kayninpa, juklä nasyun kayninpa, imanawpis krigiq kashqanpita. Lapanpis kasarar shuynina täkuyänan wayita ruraykur, shumaq täyänan lapanpis rispitanakur kasaraykärirqa. Saynaw kayänan imayyaqpis kasarashqa karqa y rakikarpis saynawmi iwalpura imatapis rakipänakunan.

Warmi olqupis rasunpaypa munanakur imayyaqpis kasarar täyänanpaq awninakush kaqkunami kasarayänanqa.

Juk ayllumi kikinkaq umanqa y seqay alikaqqa lapan marka kananpaqpis. Saymi lapan markakunapi rispitasinan ayllukuna mana jarukush kananpaq y nasyun mandaqkunapis rispitasiyänan.

NISHQAN CHUNKA QANCHIS (17)

Lapan runakunapami wayinkuna y chakrankuna kanan, juk runalapapis kanmanmi y askaq qorikash runakunapis saräyänanmi.

Wayinkunapita y chakrankunapita manami pipis qarqushqa kayänansu.

NISHQAN CHUNKA PUWAQ (18)

Lapan runakunapis librimi yarpachakuyänan, kuyapäkuyninpi ali o mana alipis kakunan y munashqanman imamanpi krigikunman. Saynawmi munarqa trukasinan jukman krigishqanpita jukkaqmanpi. Imamanpi krigirqa wakinkaq runakunatapis wilapänan y parlanan krigishqanpaq. Parlayänanmi juk juklapis o askaqpis, askaq runakuna wiyanchawpi o shuyni wayinkunalachawpi, yachasiyashpan, wakinpi ruranaq, alikaqta ruray lapantapis shumaq ruraypa.

NISHQAN CHUNKA ESQUN (19)

Lapan runakunapis yarpäyashqannawmi parlayänan y rimakuyänan imanaw ali y mana ali kashqantapis. Saynawmi imanirpi parlaptin pipis rimanansu ni qayapar ajanäsinsu imapaqpis rimakushqanpita. Wiyashqankunatapis rasunpa kashqanta shumaq mayapakunan, tukuy wilakuykunatapis chaskinanmi y chaskinan wakinkaqkuna imanaw yarpäyashqankunatawan. Saynaw wiyashqanta, chaskishqanta y yarpashqankunata lapan runakunata musyasinan munayashqannaw imaykatapis mana michashqa lapannawpa imawanpi runata wiyasina y mayasina kaqkunawanqa.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA (20)

Lapan runakunapis librimi yorikäkuyänan y askaqpis shuntakäkuyänanmi imatapis alikaqkunata rurayänanpaq pipis mana michashqa.

Mana munaykaqtaqa manami pitapis shuntakäyashqanchaw kananpaq apayänansu.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA JUK (21)

Lapan runakunapis nasyunninchaw mandaq kayman char yanapänakuyänanmi, kikinkuna karpis o alinninta y yachagninta shumaq akraykärirpis mandaq kananpaq churakuyänan librimi.

Lapan runakunapis iwalmi ima kaymanpis chäyanan, nasyunninkunachaw ima kaymanpis chäyänan, nasyunninkunachaw ima awturdäpis kayänan y ima aruymanpis yaykuyänan wakinkaqkunawanaw.

Markachaw pipis awturdä mandaq kananpaq, lapan runakunami awniyänan ali kashqanta. Lapan runakuna pipis awturdä kananpaq awniyashqantaqa musyakanqa bötuwanmi, kikinkuna churakuyanqa pi kananpaqpis. Saynaw rurayanqa bötu kashqan örala, lapanmi bötayänan pakaylapa, pipis manami michänansu ni juklaylapaq jitananpaq parlapänansu, lapanpis iwalmi rurayänan. Librimi pipaq karpis jitakuyänan bötunkunachaw.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA ISHKAY (22)

Lapan runakunapis, marka runa kayninpa y juk markachaw taq kayninpa, lapan awturdäkuna markachaw rispitasinan pipis mana jarukunanpaq y ali kawakuyänanpaq. Saynawpami shumaq kawananpaq tarinqa lapan nasyunchaw kaq runakuna lakipakuyninpa y wakinkaq nasyunkunawanpis yanapänakuypa, wakin shuyni qorikaq runakunawan y nasyunchaw mandaq runakuna churakushqan y rurayashqankunawan. Saynawpami lapan runakunata imanpis mikunanpaq o rantinanpaq pishipakuptin qonqa, lapan markakunapaqpis y imata yachakuyänanpaqpis kanqa gastunkuna, kaykunami mana pishiypa kanan lapan runakunapaq, shumaq rispitaş runa kayänanpaq. Y saynawmi runakunapis lakipakuyänan kikinkunapa jamulankunapita ali runa kayänanpaq.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA KIMSA (23)

Lapan runakunapami ima aruylankunapis kanan; kikinkunami ima aruychaw aruyänanpaqpis akrakuyänan, aruyninkuna alimi kanan, imaykanpaqpis aypäpakunanpaq y arunanpaq tupuylami kanan y runakunaqa manami aruyniynaq kayänansu.

Lapan runakunapis ali kashqanta ni mana ali kashqanta mana rikapaypami aruyashqankunapita chaskiyänan qellayta y lapan aruqkaqkunaqa iwal, saynawla chaskiyänan.

Lapan runakunapis aruqkaqkunaqa iwal shumaq ali pägashqami kayänan imata munashqankunatapis rantiyänanpaq aypaq. Saynaw qellayta chaskir lapan kastankunata wayinchaw kaqkuna shumaq kushishqa kawakuyanqa, lapan runakunapis alila kawananpaq kashqannaw. Saychawpis pishipakuptinmi isanqa imaykanawpapis wakinkaq awturdäkuna waksakunata yanapaqkuna aypasipänan pishipakushqalanmanna.

Lapan runakunapis ali yarpashqankunawan say shuyni alita yarpaqkuna rurayänanmi qotukaykur. Saynaw shuyni kaqkunaqa ali yarpayninkunawan rispitasikur pipis kikinpaq kaqkunata o lapan runapaq kaqkunata mana jarukuyänanpaq kashqanta rispitasikuyänanpaq.

NISHOAN ISHKAY CHUNKA CHUSKU (24)

Lapan runakunapis j amayänanmi aruyninkunapita, aruynin mana kashqan öraqa

imatapis munashqantami rurakuyānan, aruyānan shumaq öralawanmi. Manami alāpaqa aruyānansu aruyānanpaq kashqan örapita mastaqa y saynawmi aruyninpita watasarkur jamananpaq yarquptinqa saypita pägunta chaskiyānan.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA PISQA (25)

Lapan runakunami shumaq ali kawaychaw kayānan, saynawmi lapan kastankunapis shumaq kawakuyānan, kwerpunkunapis mana qeshyaypa, lapan imaykakunachawpis alila. Mas aliran kanan yali mikuyānanpaq mikuykunachaw, mödanankunachaw, ali wayichaw täyaptin, ima qeshya sariptinpi jampikuqkuna jampiyaptin y lapan imaykakunawanpi runakunata shumaq yanapānanpaq kaqkunawan yanapāyaptin. Elaqpita imachawpis mana aruq runa kaptinqa o aruyniynaq kaptinqa, shuynimi saynawkunata yanapānanpaq kaqchaw kayānan lapanpi, tukuy qeshyayuqkuna, ima ruraytapis mana pwe'diqkuna, kanmanmi (wishtukuna o ushukuna), biyúdayashkuna chakwan o awkin karpis y lapan runakuna imaykanawpa aruytapis o makinta y chakinta o wakinkaqqunata kikinkuna mana munaykäyaptin imapis päseptin arunanpaq kaqkunata oqraqkunami kanan shumaq shuyni yanapashqa.

Lapan wamrayuq warmikunapis y akapa wamrakunapis shumaq imaykapitapis kuydashqami kayānan y paykunataqa shuynimi yachaqqkuna rikayānan mana kachaypa. Lapan wamrakuna juk mama taytalapita yuriqpis o jukchaw wachapakush o sure"pakush kayninpa yurishkunapis iwal rikashqami y kuydashqami kayānan.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA SOQTA (26)

Lapan runakunami eskwēlachaw yachakuyānan. Lapanpi yachakuyānan debaldilami, punta yachaykunata alinninkaqta y runata imachawpis yanapānanpaq kaqkunalatapis yachakuyānanmi. Alinninkaq yachaytaqa lapan runakunami yachakuyānan jukpis mana yachakuypaqa manami kanansu. Juknawkaq imatapis y imapaqqis yachakuykunami isanqa mas aja yachakuymanna yaykuyānan. Mas sinchikaq aja yachakuykunamanqa yaykuyanqa lapan runakunapis iwalmi y saynawpami ima kayānanpaqqis yarquyanqa yachayashqanpita.

Eskwe"lakunachaw o wakinkaqqkunachaw yachakushqankunawanmi lapan runakunapis ali yachaq kayman chāyanqa. Saynawpami runakuna rispitash kananpaq kaqkunata rurar mas yanapānan wakinkuna rurayānanpaqqis y runakuna libri kayānanpaq mayqankaqqkuna mas alinnin kashqantapis yachasir reqisinin y musyasinan. Runakuna yachaq kayaptinqa manami ajanasu kanqa lapanta shumaq tantiyayānanpaqqis, imatapis ali shonqulanwan shuyarānanpaqqis y lapan nasyunkunawanpi ali alila juknin jukninpi kayānanpaq, tukuyniraq y lapan kasta runakuna o imamanpi krigiqkuna musyayānanpaqqis. Lapanpi saynaw ali kayaptinqa aska nasyunpita shuntakaykur runakuna rispitash kananpaq kashqanta wilakuqqkunatami mas yanapanqa y alikaqqkunata imatapis rurayanqa lapan markakuna jatunyānanpaq y saynawpami lapan kushish kawayānanpaq lakipakuyanqa paykunapis.

Mayqan runakunapis munashqankaqtami akrakuyānan maychaw y imanawkaq eskwe"laman wamran yachakunanpaq churananpaqqis.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA QANCHIS (27)

Lapan runakunapis mana michasqami markakuna ima fVestata ruraptinpi saychaw rurāsinan, ima tushukunata o wakinkaqqkunata rikākur y ima yachaykunatapis shumaq ali kananpaq yanapānakunan, alita rurayta munarqa imatapis rurasun kikinpa jamulanpita imatapis yarqapakurqa.

Lapan runakunami rispitasikunan pipis jarukuyānanpita y imankuna kaptinpi saynawmi kikinpa kaqkunataqa shumaq sarākunan pipis mana qechushqa, kakusun ali yachayninwan tarishqankuna, imatapis qelqashqankunata o imakunatapis yachayninwan rurashqankunapis y kikin ruraqkaq kayninpa.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA PUWAQ (28)

Lapan runakunami markankunachaw shumaq yarpayninwan ali täyānan, nasyunninchaw o wakinka q nasyunkunachawpi kay runakuna rispita shqa y mana jarukushqa kananpaq wilakuyashqā maysaychawpi rasunpaypa rurakānanpaq.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA ESQUN (29)

Lapan runakunami tashqan markakunachaw imatapis rurayanan, say markachaw täyayninpami libri imaykanaw kananpaqpi y ali runa kayman chānanyaqpi yachakuyash tukuy ruraykunata.

Shumaq rispita shqa kaykäyashpan y tukuy imakunatapis libri rurakuykäyarpis, imanaw runakuna rurananpaq qelqaraykashqantami isanqa mansakuyānan y say nishqanpitami isanqa pipis päsiyānansu. SaVnaw mansapakuy pa kayanqa wakinka q runakunapis rikārishqa, rispita shqa, mana jarukushqa y Iibri Iapanpi iwal kayānan kashqami. Saynawpaqa lapanpi alita rurar y runakunapis rispita sh kananpaq kashqannaw karqa kushishmi kawayanqa, wakinka q marka runakunapis y lapan markakuna alila shumaq kawakuyanqa.

Lapan runakuna rispita sh y libri kakuyānanpaq wilakuyashqāta manami ni pipis juknawpaqa ni kontranqa sharkuyānansu ni rurayānansu lapan nasyunkunapita qorikaykur ali yarpaykunawan y ali kananpaq rurayashqākunataqa.

NISHQAN KIMSA CHUNKA (30)

Kay wilakuyashqākunachaw manami juknawpaqa tantiyayānansu; manami mayqan nasyunpa mandaqninta, shuntakash aska q runakunata ni juk runalata imanawpapi rurayānanpaq o wakinta ela qāsir qalaykuyānansu ni mayqan kaqlatapis, runakuna rispita sh y libri kakuyānanpaq kay qelqaraykaqchaw wilakuyashqāta.